

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a soudců Mgr. Ivy Krejčířové a JUDr. Michala Ryšky ve věci

žalobkyně: **P. V.**, narozená dne XXXX
bytem XXXX, XXXX
zastoupená advokátem JUDr. Karlem Střelcem, Ph.D.
sídlem Masarykovo náměstí 47/33, 682 01 Vyškov

proti
žalovanému: **K. V.**, narozený dne XXXX
bytem XXXX, XXXX
zastoupený advokátem JUDr. Petrem Cembisem
sídlem Ponávka 185/2, 602 00 Brno

o náhradu nemajetkové újmy a ochranu osobnosti,

o odvolání účastníků proti rozsudku Okresního soudu ve Vyškově ze dne 9. srpna 2018, č. j. 7 C 324/2016-115,

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se v I. výroku **potvrzuje** v tomto rozsahu:

Žalovaný je povinen zaslat žalobkyni do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku omluvu doporučeným dopisem na její adresu s textem:

„Já K.V., narozen XXXX se ti tímto omlouvám za své jednání, kdy jsem ti dlouhodobě, tj. od ledna 2016 do dubna 2017, bezdůvodně bránil ve styku s naším synem K. V., narozeným XXXX, čímž jsem neoprávněné zasáhl do tvých osobnostních práv, a to práva na soukromí a rodinný život“.

II. Ohledně období od srpna 2015 do prosince 2015 a od května 2019 do budoucna se I. výrok rozsudku soudu prvního stupně **ruší** a řízení se **zastavuje**.

III. Ohledně období od května 2017 do dubna 2019 se I. výrok rozsudku soudu prvního stupně **mění** tak, že žaloba se **zamítá**.

IV. Rozsudek soudu prvního stupně se ve II. výroku ohledně částky 15 000 Kč **potvrzuje**, ohledně částky 55 000 Kč **mění** tak, že žaloba se **zamítá**, a ohledně částky 80 000 Kč **ruší** a řízení se **zastavuje**.

V. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozhodnutím soud prvního stupně uložil žalovanému povinnost zaslat žalobkyni do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku omluvu doporučeným dopisem na její adresu s textem: „Já K.V., narozen XXXX se ti tímto omlouvám za své jednání, kdy jsem ti dlouhodobě, tj. od srpna 2015 až do současné doby, bezdůvodně bránil ve styku s naším synem K. V., narozeným XXXX, čímž jsem neoprávněně zasáhl do tvých osobnostních práv, a to práva na soukromí a rodinný život“ (I. výrok). Dále žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobkyni částku 150 000 Kč jako náhradu nemajetkové újmy v penězích do jednoho měsíce od právní moci rozsudku (II. výrok) a ohledně další částky 50 000 Kč žalobu zamítl (III. výrok). Současně žalovanému uložil povinnost žalobkyni na nákladech řízení částku 81 294 Kč k rukám jejího zástupce (IV. výrok) a žalobkyni povinnost zaplatit státu nedoplatek soudního poplatku 8 000 Kč (V. výrok).
2. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný jako otec nezletilého K. V., narozeného dne XXXX, neoprávněně zasáhl do práva na soukromí a na rodinný život žalobkyně jako matky nezletilého, neboť zapříčinil, že přes mimosoudní dohodu rodičů o střídavé péči a přes usnesení Okresního soudu ve Vyškově ze dne 4. 5. 2017, č. j. 0 Nc 2112/2015-224, potvrzené usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26. 7. 2017, č. j. 16 Co 203/2017-266, kterým byla *de facto* nařízena střídavá péče v souladu s uzavřenou dohodou, pro nezájem nezletilého K. nedochází ke kontaktu s matkou v takto stanoveném rozsahu, ale pouze o víkendech 1x za 14 dnů. Soud prvního stupně ohledně toho, že otec je příčinou, že nezletilý K. nechce širší kontakt s matkou, poukázal na znalecké závěry Mgr. Y. P. F. a znalecké revizní závěry z opatrovnického řízení o úpravu výkonu rodičovské odpovědnosti k nezletilým pro dobu do a po rozvodu, vedeného tamním soudem pod sp. zn. 0 Nc 2112/2015. Soud prvního stupně uvedl, že právu rodiče na styk odpovídají povinnosti pečujícího rodiče styk s dítětem umožnit, dítě řádně připravit, pozitivně motivovat a o druhém rodiči nemluvit negativně, s rodičem spolupracovat a při předávání dítěte se ke druhému rodiči chovat alespoň neutrálně. Dovedil, že bránění druhému rodiči ve styku s dítětem je zásahem do přirozených práv člověka a žalobkyni proto náleží dle § 2956 o. z. právo na náhradu nemajetkové újmy v podobě nárokované omluvy i v podobě satisfakce relutární. Pro účely stanovení výše náhrady nemajetkové újmy v penězích soud prvního stupně vyšel z judikatury Evropského soudu pro lidská práva ve věcech náhrad nemajetkové újmy uložených při zásazích do práva na rodinný život českému státu s tím, že průměrně byla v přepočtu uložena částka 214 788 Kč a jako dané věci adekvátní stanovil náhradu ve výši 150 000 Kč (což představuje částku 50 000 Kč za rok).
3. Proti I., II. a IV. výroku rozsudku soudu prvního stupně podal žalovaný odvolání, kterým se domáhal změny rozsudku zamítnutím žaloby a přiznáním náhrady nákladů řízení žalovanému. Rozsudku soudu prvního stupně vytkl nepřezkoumatelnost, neboť z něj nevyplývá, jaké jsou podmínky pro odpovědnost žalovaného za nemajetkovou újmu žalobkyně a zda a jak byly naplněny. Soud prvního stupně neobjasnil ani to, v čem nemajetková újma žalobkyně spočívá a jak konkrétně měl žalovaný tuto újmu způsobit. Žalovaný namítl nesplnění podmínek odpovědnosti za zásah do absolutního práva žalobkyně dle § 2910 o. z. v podobě existence protiprávního činu,

vzniku nemajetkové újmy, příčinné souvislosti mezi nimi a zavinění žalovaného. Žalovaný se nikdy nedopustil protiprávního jednání, neboť nikdy žalobkyni styk s nezletilým synem K. neznemožňoval, a z rozsudku soudu prvního stupně nevyplývá, jakého konkrétního jednání či opomenutí se měl žalovaný dopustit, tedy zda, kdy a jak porušil svou povinnost. Pokud soud prvního stupně dovozuje, že postoj nezletilého K. k matce je ovlivněn postojem samotného otce, pak sama existence negativního emocionálního postoje žalovaného k žalobkyni žádným porušením právní povinnosti není. Závěr o porušení právní povinnosti lze přijmout jen při zjištění konkrétního chování, z tohoto postoje plynoucího, směrem k nezletilému K., avšak žádná ze soudních znalkyň žádný takový konkrétní případ nezjistila, stejně jako tak neučinil soud prvního stupně. Jde-li o nemajetkovou újmu žalobkyně, nesouhlasil žalovaný s tím, že by u nezletilého syna K. došlo ve vztahu k žalobkyni jako matce k počínajícím a rozvíjejícím se symptomům syndromu zavrženého rodiče dle znaleckého posudku Mgr. Y. P. F. ze dne 4. 5. 2016. Revizním znaleckým posudkem PhDr. B. Z. ze dne 25. 4. 2018 a její výpovědi před opatrovnickým soudem dne 10. 9. 2018 bylo zjištěno, že syndrom zavrženého rodiče nelze u nezletilého K. shledat. Soud prvního stupně se také dle názoru žalovaného nedostatečně vypořádal s otázkou příčinné souvislosti a tento nedostatek vyplývá již jen ze skutečnosti, že nedefinoval, jakou konkrétní povinnost žalovaný porušil, nadto za situace, kdy existence škodlivého následku je sporná. Soud prvního stupně se rovněž nevypořádal s listinami vypracovanými PhDr. T. N., dle kterých nelze o traumatu zavržení rodiče uvažovat. Soud prvního stupně pochybil také při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění, pokud vycházel z částek přiznávaných ESLP jako náhrada za zásah do práva na rodinný život Českou republikou, ačkoli vztah mezi žalobkyní a žalovaným je zcela odlišný od vztahu mezi jednotlivcem a státem.

4. Proti IV. výroku tohoto rozsudku podala odvolání také žalobkyně, která nesouhlasila s nepřiznáním náhrady za další tři podání soudu ve věci samé, která soud prvního stupně posoudil jako neúčelně vynaložené náklady řízení, neboť podání mohla být učiněna až u jednání. Žalobkyně naopak předmětná podání hodnotila jako účelná, neboť nekorektní by byl naopak postup, kdy tvrzení a důkazní návrhy by byly učiněny až při jednání a soud by se s nimi musel vypořádat bez jakékoli přípravy. Navrhla proto změnu daného výroku přiznáním náhrady nákladů řízení žalobkyni ve výši 110 697 Kč.
5. V rámci vyjádření k odvolání žalovaného navrhla žalobkyně potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného. K argumentům v odvolání žalovaného poukázala na to, že soud prvního stupně zcela konkrétně uvedl, že žalovaný zasáhl do osobnostních práv žalobkyně tím, že jí dlouhodobě od srpna 2015 až do současné doby (tedy do vydání rozsudku) bezdůvodně bránil ve styku s jejich synem K. V., čímž zasáhl do práva žalobkyně na soukromí a na rodinný život. Poukázala na závěry znaleckého posudku Mgr. Y. P. F. a revizního znaleckého posudku PhDr. B. Z., dle kterých je postoj nezletilého K. k matce ovlivněn postojem samotného otce. Poukázala na § 888 o. z. a na to, že u žalovaného chybí pozitivní motivace nezletilého K. k žalobkyni, k čemuž uvedla i soudem prvního stupně zmíněnou situaci při předávání nezletilého K. ke styku matce za asistence OSPOD, kdy žalovaný nijak neposkytl potřebnou součinnost, nezletilého nijak nemotivoval a nepokoušel se s ním promluvit, aby odjel s matkou, nýbrž si naopak celou situaci natáčel na mobilní telefon a poté, co byl pracovnící OSPOD vyzván, aby se raději místo natáčení snažil pomoci situaci vyřešit a na K. působil, odešel dovnitř do domu. Zdůraznila, že negativní postoj nezletilého K. k matce nemá racionální podklad. Ve vztahu k přiznané částce finančního zadostiučinění žalobkyně uvedla, že soud prvního stupně přihlédl i k tomu, že žalovaným je rodič nezletilého a nikoli stát a částku stanovil v takové výši, aby výrazně nezatížila rodinný rozpočet, přičemž zohlednil i výdělek žalovaného.
6. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání byla podána k tomu oprávněnými subjekty (§ 201 o.s.ř.), směřující proti rozhodnutí, proti němuž jsou přípustná (§ 201,

§ 202 *a contr.* o.s.ř.), a byla podána včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.), v souladu s ustanovením § 212 a § 212a odst. 1 o.s.ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející v rozsahu napadeném odvoláními i nad rámec odvolacích důvodů, a po projednání věci na dvou jednáních odvolacího soudu dospěl k závěru, že odvolání žalovaného je částečně důvodné.

7. Je nutno předeslat, že v průběhu odvolacího řízení učinila žalobkyně částečná zpětvzetí žaloby ve vztahu k nároku na omluvu žalovaného za období do konce roku 2015 (s tím, že pro toto období v září 2015 souhlasila s tím, že kontakt se synem K. bude probíhat 1x za 14 dnů na víkend) a od května 2019 (s tím, že žalobkyně nechce traumatizovat syna výsledkem ohledně prokázání mezi účastníky sporné skutečnosti, zda v květnu 2019 žalobkyni sdělil, že mu už je 16 let, může si dělat, co chce a k matce od té doby jezdí jen 1x za 14 dnů na víkend). Právě tak došlo k částečnému zpětvzetí požadavku na relativní satisfakci v částce 80 000 Kč. S částečnými zpětvzetími žaloby vyslovil žalovaný souhlas a odvolací soud proto v daném rozsahu rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení v této části zastavil (§ 222a odst. 1 o.s.ř.).
8. Předmětem řízení tak nadále zůstalo období od ledna 2016 do dubna 2019 a požadavek žalobkyně na omluvu žalovaného za toto období a na zaplacení finanční satisfakce 70 000 Kč. Takto vymezené žalované období je pak dle názoru odvolacího soudu dále nutno ve výsledku rozčlenit na dvě různá dílčí období, a to od ledna 2016 do dubna 2017 (za které žalovanému z níže uvedených důvodů vznikla povinnost odčinit žalobkyni imateriální újmu způsobenou na jejím rodinném životě) a od května 2017 do dubna 2019 (za které již nikoli).
9. Pro období od ledna 2016 do dubna 2017 protiprávnost jednání žalovaného spatřuje odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně v porušení zákonných povinností žalovaného jako rodiče nezl. K. V., vyplývajících z § 888 a § 889 o. z. Dle § 888 o. z. dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže; soud může také určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, jakož i určit osoby, které se smějí, popřípadě nesmějí styku účastnit. Rodič, který má dítě v péči, je povinen dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit, styk dítěte s druhým rodičem řádně umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat. Dle § 889 o. z. rodič, který má dítě v péči, a druhý rodič se musejí zdržet všeho, co narušuje vztah dítěte k oběma rodičům nebo co výchovu dítěte ztěžuje. Brání-li rodič, který má dítě v péči, bezdůvodně trvale či opakovaně druhému rodiči ve styku s dítětem, je takové chování důvodem pro nové rozhodnutí soudu o tom, který z rodičů má mít dítě ve své péči.
10. Právem obou rodičů je v zásadě stejnou měrou o dítě pečovat a podílet se na jeho výchově, s čímž koresponduje i právo samotného dítěte na péči obou rodičů (čl. 7 odst. 1, čl. 9 odst. 3, čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, § 865 odst. 1 o. z.). Z logiky věci i z judikatury Ústavního soudu přitom plyne, k názoru nezletilého dítěte je nutno v těchto otázkách vzhledem k věku a rozumové vyspělosti přihlížet za podmínky, že pečující rodič nijak negativně neovlivňuje vztah dítěte k druhému rodiči a naopak působí na podporu tohoto vztahu (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2015, sp. zn. III. ÚS 3462/14), a to zjevnou a odpovídající snahou (nálezy Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2019, sp. zn. II. ÚS 3573/18).
11. Již soudem prvního stupně bylo správně zjištěno, že přes mimosoudní dohodu rodičů ze dne 11. 9. 2015 o střídavé péči k nezl. K. fakticky nedocházelo ke kontaktům žalobkyně jako jeho matky s nezletilým v tomto rozsahu. K tomu odvolací soud podotýká, že mimosoudní dohoda rodičů o péči o nezl. K. uzavřená dne 11. 9. 2015 nebyla sice svým charakterem vykonatelným exekučním titulem, nebyla však současně zcela bez právní relevance, neboť rodiče se v ní zavázali ke střídavé péči o nezletilého i k tomu, že se zdrží všeho, co narušuje vztah dítěte k rodičům nebo co jeho výchovu ztěžuje. Na tuto dohodu nutno pohlížet v duchu právních zásad, na kterých soukromé právo spočívá a mezi které patří i to, že rodičovství požívá zvláštní ochrany, slib

zavazuje, smlouvy mají být splněny a nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží [§ 3 odst. 2 písm. b), d) a f) o. z.].

12. Pokud se žalovaný s poukazem na úřední záznamy OSPOD ze dne 17. 9. 2015 a 18. 9. 2015 bránil, že žalobkyně v září 2015 po uzavření mimosoudní dohody rodičů souhlasila s tím, že styk se synem K. bude pouze 1x za 14 dnů na víkend, doplnil odvolací soud k této otázce dokazování výsledkem svědkyně Ing. J. P., sociální pracovnice Městského úřadu Vyškov. Jím byla otázka souhlasu žalobkyně s nižším než mezi účastníky dohodnutým stykem s nezl. synem K. upřesněna v tom směru, že poté, co se na OSPOD dostavil žalovaný se syny a žádal o provedení pohovoru s nimi, uvedl syn K. na OSPOD, že by chtěl bydlet u otce a u matky být pouze 1x za 14 dnů na víkend, přičemž důvod svého postoje přesně neuvedl. Sociální pracovnice návazně v tomto směru telefonicky informovala matku, ta nebyla s omezením styku srozuměna, trvala na střídavé péči, avšak nakonec souhlasila s tím, že po nějakou dobu se nižší režim styku vyzkouší. Poté byl žalovaný telefonicky seznámen sociální pracovnicí s tím, že matka je svolná nižší režim styku s K. vyzkoušet.
13. Dle názoru odvolacího soudu takto nemohlo ani při bezformálním posouzení daných jednání dojít k nahrazení dříve písemně uzavřené mimosoudní dohody rodičů o střídavém styku s účinky pro rozhodnou dobu od ledna 2016, neboť projev vůle žalobkyně ze září 2015 dle výpovědi svědkyně obsahoval časové omezení, byl učiněn pouze na zkoušku, o čemž byl žalovaný informován, a nejpozději dne 11. 1. 2016 na jednání opatrovnického soudu žalobkyně za účasti žalovaného jednoznačně takový model péče jako nevhodný odmítla. Souhlasila-li tedy oproti písemně uzavřené dohodě rodičů později žalobkyně toliko dočasně a na zkoušku s omezením svého rodinného života nižším rozsahem kontaktů s nezl. synem K., byl tento souhlas s omezením realizace osobnosti žalobkyně odvolán, což je právně přípustné, neboť jednou dané svolení může člověk dodatečně kdykoli odvolat (srov. *Knap, K. a kol.* Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 110). Pro rozhodné období od ledna 2016 se tedy již nelze dovolávat existence souhlasu žalobkyně jako okolnosti vylučující neoprávněnost zásahu.
14. Odvolací argument, dle kterého soud prvního stupně neuvedl, z čeho dovodil porušení právní povinnosti žalovaným s tím, že tímto porušením právní povinnosti nemůže být samotná zjištěná existence negativního emocionálního postoje žalovaného k žalobkyni, je nepřipadnou dezinterpretací odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně. Soud prvního stupně totiž protiprávnost jednání žalovaného evidentně dovodil z porušení povinností rodiče, který má dítě ve své péči, dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit, styk dítěte s druhým rodičem řádně umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat, tak jak tato zákonná povinnost žalovaného vyplývá ze soudem prvního stupně zmíněného ustanovení § 888 věty poslední o. z. Protiprávnost jednání žalovaného dovodil soud prvního stupně z toho, že žalovaný vytvářel odcizení nezletilého K. k žalobkyni jako jeho vlastní matce, přičemž pro tyto účely soud prvního stupně poukázal i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 3 Tdo 67/2016, dle kterého jednání pachatele, který v nezletilém dítěti vytvořil pocit odcizení ve vztahu k jeho vlastní matce, může ve spojení s ostatními skutkovými okolnostmi zakládat také trestní odpovědnost za přečin ohrožování výchovy dítěte.
15. Pro účely skutkového závěru, že k tomuto protiprávnímu jednání žalovaného opravdu došlo, správně poukázal soud prvního stupně na výpověď znalkyně PhDr. P. F., dle níž otec je příčinou, že nezletilý K. nechce širší kontakt s matkou, což vyplývá z toho, že ve dvou z absolvovaných testů měl zvýšené lži skóre a po vyšetření ještě telefonicky kontaktoval znalkyni, doplňoval kritiku na matku a nelze předpokládat, že by se o ní před dětmi vyjadřoval jinak a byl s ní jako s matkou loajální. Postoj nezletilého K. je v tomto směru ovlivněn postojem samotného žalovaného jako jeho otce. Může být ovlivněn i tím, že si nesmí brát určité věci k matce, např. hudební nástroje,

na které ho baví hrát (saxofon a klarinet). Dále soud prvního stupně poukázal na závěry revizní znalkyně PhDr. Z., která uvedla, že oba chlapci sice popírají, že by je otec proti matce ovlivňoval, musel se však před nimi o matce kriticky vyjadřovat, protože jsou o jeho negativním vztahu k ní informováni. Pro tyto účely bylo poukázáno i na evidentní protiklad ve vyjádření nezletilého K., který jako plus u otce uvedl, že s ním chodí na výlety a přitom jako minus uvedl u matky, že je tam její přítel, který by s nimi „furt“ chtěl někam jezdit na výlety a to ho nebaví. To, že chování žalovaného ovlivňuje nezletilého K., vyplývá i z vyjádření nezletilého P., že otec si nezletilého K. „kupuje“ tím, že za něj vše dělá, uklízí po něm a K. je vůči P. někdy zlý a nadává mu.

16. Veškeré tyto skutkové závěry soudu prvního stupně odvolací soud aprobejuje jako věcně správné a přiléhavé. Závěry PhDr. N. nemohou vyvrátit závěry znaleckých posudků vypracovaných v opatrovnickém řízení (včetně znaleckého posudku revizního), když jednak formálně vzato nemají charakter a sílu znaleckých posudků a jednak metodologicky vzato nevycházejí oproti znaleckým posudkům z úplných, nýbrž jednostranných podkladů, a znalkyně se s těmito závěry dostatečně vypořádala v rámci svého výsledku před opatrovnickým soudem. Namítá-li pak žalovaný, že nikdy nebylo prokázáno, kdy a jakým způsobem se měl svého jednání konkrétně dopustit, akcentuje odvolací soud, že za situace, kdy matka je dle znaleckého hodnocení výchovně nadprůměrně schopná, avšak nezletilý K. širší styk s matkou odmítá, osobu otce si idealizuje, je snadněji ovlivnitelný a nikdy přitom nebyl schopen jakkoli formulovat důvody svého postoje ve vztahu k matce (viz např. „*chlapec nepodal žádnou odpověď ani po delší latenci, svoje negativní city či výbrady vůči matce nekonkretizoval*“ dle znaleckého posudku Mgr. Y. P. F. ze dne 4. 5. 2016), nelze závěru o tom, že postoje nezletilého K. jsou důsledkem jeho ovlivnění ze strany žalovaného jako otce, rozumně vytknout ničeho. Skutečnost, že žalovaný se opakovaně snažil žalobkyni ze života syna K. v období po ukončení společného soužití účastníků vytěsnit, vyplývá ostatně i ze sdělení Základní školy XXXX ze dne 14. 12. 2015, dle kterého na začátku prosince proběhla jeho schůzka s třídní učitelkou i ředitelem školy, na které se snažil dokázat, že on jediný se o syna po celou dobu stará a matka zanedbává péči, při osobním pohovoru reagoval negativně a podrážděně a zdráhal se pochopit, že škola není kompetentní řešit spory mezi rodiči a matka dítěte má stejná práva být školou informována jako on.
17. Nadto platí, že pokud nezletilé dítě odmítá druhého z rodičů, je pozitivní povinností pečujícího rodiče situaci aktivně řešit a pokud žádná z cest nevede ke zlepšení, vyhledat pomoc odborníka v oblasti pedopsychologie, případně rodinného terapeuta, nebo alespoň takové odborné pomoci nebránit. Je přitom evidentní, že žalovaný místo umožnění poskytnutí odborné psychologické pomoci k překonání postoje nezletilého K. k matce, jenž nezletilý nebyl schopen po celou dobu odůvodnit, jakékoli aktivity v tomto směru dlouhodobě paralyzoval (viz např. zpráva Městského úřadu Vyškov, odboru sociálních věcí a zdravotnictví, ze dne 2. 3. 2017, popisující události od doby, kdy byl vypracován znalecký posudek, tedy od 4. 5. 2016, o odmítnutí umožnit návštěvu nezletilého K. u psycholožky PhDr. G., u klinického dětského psychologa PhDr. S., v rodinné poradně ve Vyškově i v rodinné poradně BETHESDA v Brně). Jen pro dokreslení lze pak z pozdějšího období na podporu těchto závěrů uvést, že po nařízení účasti rodičů i nezletilých na rodinné terapii v zařízení SPONDEA o.p.s. opatrovnickým soudem (usnesení Okresního soudu ve Vyškově ze dne 19. 6. 2017, č. j. 0 Nc 2112/2015-254) tato dle sdělení této poradny ze dne 10. 10. 2017 skončila neúspěchem právě proto, že nastavení rodičů brání jakémukoli posunu k řešení a přestože jim byla nabídnuta možnost pokračovat v rodinných sezeních a dále pracovat pouze s rodičovskou dvojicí, žalovaný se k tomu vyjádřil odmítavě. Přístup žalovaného je zřetelný i z vyjádření SPONDEA o.p.s. ze dne 30. 11. 2017, dle kterého žalovaný nechťel přijmout možnost pravidelné psychologické péče pro K. a podporu dítěte v zátěžovém období s tím, že rodičům by se nesděloval přesný obsah sezení a představa žalovaného je jen taková, že se musí napsat, co K. řekne, do zprávy pro soud, a nebylo tak možno navodit bezpečné prostředí pro terapeutickou práci.

18. Dle § 2910 o. z. škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.
19. Dle § 2956 o. z. vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.
20. Odvolací soud předesílá, že z titulu ochrany práva na rodinný život jako dílčího osobnostního práva (§ 81 o. z.), účinného *erga omnes* (tedy i vůči druhému z rodičů), nelze v obecné rovině podle okolností vylučovat možnost poškozeného rodiče domáhat se na základě § 2910 a § 2956 o. z. odčinění nemajetkové újmy způsobené druhým rodičem při bezdůvodném trvalém či opakovaném bránění ve styku s dítětem, tedy při závažném porušení právních povinností vyplývajících z výše zmíněných ustanovení § 888 a § 889 o. z.
21. Takový přístup měl již dle dřívějšího obč. zák. svou judikatorní (např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 1. 2011, sp. zn. 24 C 69/2003, či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 9. 2012, sp. zn. 31 C 28/2012) i doktrinální oporu (viz *Fabianová, Z., Ondřejová, E.* Odnětí možnosti realizovat právo na rodinný život jako žalovatelné porušení osobnostních práv, *Právní rozhledy* 15-16/2013; *Westphalová, J.* Problematické aspekty styku rodiče s dítětem, *Právní rozhledy* 11/2017).
22. Právo na soukromí je totiž jedním z nejvýznamnějších atributů osobnosti každého člověka, který dle konstantní judikatury zahrnuje i právo na nerušený rodinný život a vytváření a rozvíjení vztahů v rámci rodiny. Význam práva na rozvíjení vztahů s ostatními lidskými bytostmi jako součásti práva na soukromí je trvale vyzdvihován Evropským soudem pro lidská práva i Ústavním soudem. Judikatura Evropského soudu již dávno dovodila, že respektování soukromého života musí rovněž zahrnovat i právo vytvářet a rozvíjet vztahy s ostatními lidskými bytostmi (např. rozsudek ve věci *Niemitz proti Německu* ze dne 16. 12. 1992), neboť čl. 8 Úmluvy chrání právo na identitu a osobní rozvoj a právo navazovat a rozvíjet vztahy s jinými lidskými bytostmi a okolním světem (např. rozsudek ve věci *Bensaid proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku* ze dne 6. 2. 2001). V tomto rámci má zcela zásadní význam rozvíjení vztahů s ostatními lidskými bytostmi v rámci rodiny. Je proto zcela pochopitelné, že v návaznosti na rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva rovněž Ústavní soud judikatorně vyzdvihl význam práva na rozvíjení vztahů v rámci rodiny, a to např. v nálezu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99 s tím, že součástí soukromého života je nepochybně též rodinný život zahrnující vztahy mezi blízkými příbuznými a respektování soukromého (tedy i rodinného) života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi, aby tak bylo možno mimo jiné také rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost.
23. Jak uvádí i důvodová zpráva k § 887 až 890 o.z., rodič, který má dítě v péči, má vůči poměru „*druhý rodič – dítě*“ vlastně postavení třetí osoby, která je vázána povinnostmi, a to nejen negativní povinnostmi nerušit (zdržet se rušení), ale pozitivně aktivně konat (totiž styk umožnit).
24. Na základě výše uvedeného lze proto uzavřít, že protiprávnost jednání žalovaného spočívá v úmyslném a prokázaném (včetně znaleckých posudků z opatrovnického řízení) vytváření odcizení mezi nezl. synem účastníků a žalobkyní jako jeho matkou, tedy se zřetelem k výše uvedenému v porušení negativních i pozitivních zákonných povinností rodiče dle § 888 a § 889 o. z. Poukaz na názor dítěte vzhledem k jeho věku a rozumové vyspělosti je zde bezpředmětný, neboť není splněna podmínka, že pečující rodič nijak negativně neovlivňuje vztah dítěte k druhému rodiči a naopak působí na podporu tohoto vztahu (viz odst. 10 rozsudku odvolacího soudu). Souhlasu žalobkyně jako okolnosti vylučující neoprávněnost zásahu se pak pro rozhodné období od ledna 2016 již nelze dovolávat (k tomu viz odst. 12-13 rozsudku odvolacího soudu).

25. Nemajetková újma, vzniklá žalobkyni v příčinné souvislosti s úmyslným porušením zákonných povinností žalovaného na jejím rodinném životě, je zřejmá a jako úkornou by ji v rámci svého rodinného života a naplnění vlastní osobnosti v jeho rámci opodstatněně pocítoval každý běžný člověk. Žalobkyně totiž nemohla v rozhodném období řádně a nerušeně udržovat a rozvíjet vzájemné citové, morální a sociální vazby se svým synem, práva a povinnosti vyplývající z její rodičovské zodpovědnosti a svou úlohu ve výchově dítěte. Takový závěr platí bez ohledu na to, že zcela fatální následek na rodinném životě žalobkyně v podobě počínajícího syndromu zavrženého rodiče byl u syna K. nakonec vyloučen revizními znaleckými závěry z opatrovnického řízení. Rozsah žalobkyni vzniklé nemajetkové újmy tedy není natolik fatální, je však z pohledu běžného člověka v jejím postavení zásadní a je nutno přistoupit k odčinění vzniklé újmy.
26. Za této situace žalobkyni dle § 2910 (první skutkové podstaty) a § 2956 o. z. náleží právo na odčinění žalovaným způsobené imateriální újmy na rodinném životě, a to způsobem stanoveným v § 2951 odst. 2 o. z., tedy přiměřeným zadostiučněním, které musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Nezbytnou podmínkou pro přiznání peněžitého zadostiučnění podle ustanovení § 2951 odst. 2 o. z. je, že se poskytnutí žádné formy morálního zadostiučnění nejeví s ohledem na okolnosti případu postačujícím (tzv. princip subsidiarity finanční satisfakce).
27. Stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučnění je především úkolem soudu prvního stupně, přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího a přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s formou nebo výší usuzovaného zadostiučnění s výjimkou zcela zjevné nepřiměřenosti (z mnoha např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 665/2016, či ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2322/2017).
28. Odvolací soud souhlasí ve vztahu k danému období se soudem prvního stupně v tom, že je opodstatněně poskytnout žalobkyni morální satisfakci v podobě písemné osobní omluvy žalovaného (§ 2951 odst. 2 o. z.). Odvolací soud aprobuje i to, že ve vztahu k tomuto období jsou dány také podmínky pro přiznání satisfakce relativní, neboť vzhledem k okolnostem případu, významu zasažených chráněných hodnot a délce trvání neoprávněného zásahu nezajistí morální satisfakce skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.
29. Odvolací soud ovšem nemůže aprobovat výší soudem prvního stupně přiznané relativní satisfakce, kterou nutno považovat za nepřiměřeně vysokou okolnostem dané věci. Období, za které žalobkyni satisfakce náleží, bylo výrazně zkráceno a tvoří celkem 16 měsíců (od ledna 2016 do dubna 2017). I míra újmy žalobkyně není natolik fatální, neboť u nezletilého syna K. nedošlo dle znaleckých závěrů ve vztahu k žalobkyni jako matce ke vzniku syndromu zavrženého rodiče a žalobkyně současně nebyla v rozhodném období z realizace rodinného života se synem zcela vyloučena, neboť ke stykům žalobkyně s nezletilým synem K. docházelo, byť v míře výrazně neodpovídající právu žalobkyně. Zcela přehlížet zde nelze ani to, že ve vztahu ke druhému nezletilému synovi P. mohla žalobkyně svůj rodinný život realizovat nerušeně a nedostala se tak do pozice matky sociálně zcela izolované od obou svých nezletilých dětí. Za této situace lze za dostačující k přiměřenému vyvážení a zmírnění nemajetkové újmy žalobkyně považovat náhradu nemajetkové újmy v penězích v částce 15 000 Kč, stanovené volnou úvahou odvolacího soudu (§ 136, § 211 o.s.ř.) na základě výše popsaných okolností zásahu i rozsahu imateriální újmy žalobkyně s přihlédnutím k tomu, že žalobkyni je přiznávána rovněž morální satisfakce v podobě písemné omluvy žalovaného.
30. Žalobkyni činěnou komparaci s částkami přiznávanými v případech závažných zásahů do práva na ochranu osobnosti činěných bulvárními médii nelze odvolacím soudem rozumně akceptovat, neboť účel částek přiznávaných takto ve vztahu k bulváru je zcela odlišný, nezbytně spjatý s ekonomickými faktory a potřebou silného preventivně-sankčního působení tak, aby se neoprávněné zásahy do osobnostních práv bulvárními médii hospodářsky nevyplácely. Taková ekonomická stránka věci ovšem v posuzovaném případě vůbec není ve hře. Právě tak nelze

danou věc komparovat s částkami přiznávanými v případech usmrcení nezletilého dítěte, neboť k takto fatálnímu zásahu do rodinného života žalobkyně v posuzované věci rozhodně nedošlo. Namísto je naopak jistá zdrženlivost odvolacího soudu v přiznávané částce a neotevírání Pandořiny skříňky více, než je nezbytně nutné, neboť by bylo systematicky značně nežádoucí, aby se stalo pravidlem, že neshody mezi rodiči v péči o nezletilé budou mít obdobné soudní dohry ještě v řízeních o odčinění nemajetkové újmy.

31. Pro navazující období pak platí, že usnesením Okresního soudu ve Vyškově ze dne 4. 5. 2017, č. j. 0 Nc 2112/2015-224, potvrzeným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26. 7. 2017 bylo žalovanému jako otci fakticky uloženo, aby strpěl střídavou péči o nezletilého K. Při jednání odvolacího soudu dne 18. 9. 2019 přitom vyšlo ze shodných skutkových účastníků (§ 120 odst. 3 ve spojení s § 211 o.s.ř.) ve vztahu k situaci po nařízení předběžného opatření najevo, že po dobu 2 let od května 2017 do května 2019 K. jezdil k matce celkem pravidelně, někdy nešlo o celý týden, ale o dobu o několik dnů kratší.
32. Období po nařízení předběžného opatření o střídavé péči od května 2017 do května 2019 (resp. po částečném zpětvzetí období vymezené žalobou do dubna 2019) tak již nedosahuje kvalifikované intenzity zásahu do rodinného života žalobkyně a nezakládá nárok na odčinění imateriální újmy, neboť dle shodných skutkových tvrzení účastníků v této době již syn K. jezdil k matce celkem pravidelně. Byť někdy nešlo o celý týden, ale o dobu o několik dnů kratší, nutno respektovat, že odčinění nemajetkové újmy je vyhrazeno toliko pro případy závažných zásahů do rodinného života a nemůže se stát pravidlem (k tomu viz odst. 20 a 30 *in fine* rozsudku odvolacího soudu).
33. Se zřetelem k výše uvedenému proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v I. výroku za období od ledna 2016 do dubna 2017 a ve II. výroku ohledně částky 15 000 Kč za toto období jako věcně správný potvrdil dle § 219 o.s.ř. V rozsahu, v němž došlo k částečnému zpětvzetí žaloby, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v části I. a II. výroku zrušil a řízení v této části zastavil (§ 222a odst. 1 o.s.ř.). Ve zbývajícím rozsahu pak odvolací soud dle § 220 odst. 1 o.s.ř. část I. a II. výroku rozsudku soudu prvního stupně změnil zamítnutím žaloby.
34. Vzhledem tomu, že došlo i ke změně rozsudku soudu prvního stupně, rozhodl odvolací soud o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (§ 224 odst. 2 o.s.ř.). Žalobkyně byla v řízení úspěšná jen po menší část žalovaného období a ve zbytku bylo řízení zastaveno pro zpětvzetí žaloby z důvodů procesně spočívajících na straně žalobkyně či byla žaloba zamítnuta. Na základě zásady úspěchu ve věci a zásady procesního zavinění by proto byla žalobkyně povinna k náhradě poměrné části nákladů řízení před soudy obou stupňů žalovanému (§ 142 odst. 2, § 146 odst. 2 věta první, § 211 o.s.ř.).
35. Dle názoru odvolacího soudu jsou ovšem dány důvody zvláštního zřetele hodné, pro které nelze spravedlivě požadovat, aby žalobkyně poměrnou část nákladů řízení žalovanému hradila, s čímž byli účastníci v zájmu předvídatelnosti odvolacím soudem rovněž seznámeni.
36. Ustanovení § 150 o.s.ř. je právní normou s relativně neurčitou hypotézou, tj. právní normou, která přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy z předem neomezeného okruhu okolností. Okolnostmi hodnými zvláštního zřetele se rozumí takové okolnosti, pro které by se jevilo v konkrétním případě nespravedlivým ukládat náhradu nákladů řízení tomu účastníku, který ve věci úspěch neměl, a zároveň by bylo možno spravedlivě požadovat na úspěšném účastníku, aby náklady vynaložené v souvislosti s řízením nesl ze svého. Soud přihlíží k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům účastníků řízení na obou stranách sporu, k okolnostem, které vedly k uplatnění nároku u soudu prvního stupně nebo k podání odvolání, k postojům účastníků v průběhu řízení apod. Avšak posouzení důvodů hodných zvláštního zřetele nemůže být založeno jen na základě izolované

vybraných okolností, pokud lze zvážit i další okolnosti sporu a poměry účastníků, které by mohly být pro aplikaci § 150 o.s.ř. významné (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1302/2017).

37. V konkrétním posuzovaném případě nutno pro tyto účely poukázat na citlivý charakter kauzy, fakt, že žalovaný se dopouštěl zásahů do rodinného života žalobkyně dlouhodobě a změnu poměrů zde přineslo až mocensky nařízené předběžného opatření, přičemž následky zásahů žalovaného do rodinného života žalobkyně nemohly být z logiky věci v narušeném vztahu se synem zcela eliminovány ani v období následujícím, byť za toto období již žalobkyni pro mimořádnost takového nároku právo na odčinění újmy z výše vyložených důvodů nesvědčí. Majetkové poměry účastníků, zjištěné již v rámci opatrovnického řízení, současně aplikací § 150 o.s.ř. nevylučují, neboť žalovaný je osobou s v zásadě nadprůměrnou mzdou, a lze po něm tudíž spravedlivě požadovat, aby za popsané situace aplikací § 150 o.s.ř. strpěl.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné za předpokladu, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Nesplní-li povinný řádně a včas povinnost uloženou vykonatelným rozhodnutím, může se oprávněná domáhat soudního výkonu (exekuce) rozhodnutí.

Brno 18. prosince 2019

JUDr. Kateřina Čuhelová, Ph.D., v. r.
předsedkyně senátu